

NANO2ALL

SOCIETAL ENGAGEMENT ON RESPONSIBLE NANOTECHNOLOGY

D3.3 Agendy na Rzecz Odpowiedzialnych Innowacji

Poziom krajowy

THE NANO2ALL PROJECT HAS RECEIVED FUNDING FROM THE EUROPEAN UNION'S HORIZON 2020 RESEARCH AND INNOVATION PROGRAMME, UNDER THE GRANT AGREEMENT NUMBER 685931.
THIS PUBLICATION REFLECTS ONLY THE AUTHOR'S VIEW AND THE COMMISSION IS NOT RESPONSIBLE FOR ANY USE THAT MAY BE MADE OF THE INFORMATION IT CONTAINS.

6. Polska

6.1 Ogólne informacje o warsztatach dialogu z interesariuszami w Polsce

Dane na temat warsztatów dialogu

Location of the dialogue	Białowieża (zorganizowane przez Politechnikę Białostocką)
Topic	Nanotekstylnia
Date of the dialogue	21 października 2017
Participants	12 uczestników (4 mężczyzn, 8 kobiet): • Przedstawiciel fundacji zajmującej się zagadnieniami zrównoważonego rozwoju • Przedstawiciel komisji budżetowej rady miasta • Architekt i inżynier budownictwa (przedsiębiorca) • Specjalista ds. foresightu (1) • Specjalista ds. foresightu (2) • Przedstawiciel warsztatów dialogu z obywatelami (1) • Przedstawiciel warsztatów dialogu z obywatelami (2) • Przedstawiciel fundacji działającej w obszarze edukacji i zrównoważonego rozwoju • Przedstawiciel departamentu strategii urzędu miasta • Przedstawiciel dużej firmy z branży włókienniczej • Były dziennikarz ekonomiczny i specjalista podatkowy • Specjalista w zakresie przedsiębiorczości, innowacji i polityki przemysłowej

6.2 Rekomendowane kierunki zmian

Dyskusje w ramach polskich warsztatów dialogu z interesariuszami ogniskowały się wokół trzech zagadnień, które opisane są poniżej. Należy odnotować, że rozmowy zdawały się koncentrować głównie na pytaniu, czego potrzeba, by wspierać odpowiedzialne innowacje, a nie na pytaniu, jak rozpoznawać i uwzględniać społeczną perspektywę w procesach innowacyjnych. Chociaż te pytania zazębiają się, to pierwsze z nich ma nieco szerszy zakres. Stąd, otrzymane w wyniku dialogu rekomendacje i kierunki zmian odnoszą się bardziej ogólnie do zagadania odpowiedzialnego rozwoju.

Promocja współpracy i zaufania

Współpraca i zaufanie były zagadnieniami często poruszonymi w trakcie dyskusji. Uczestnicy warsztatów uznali, że prawdziwa współpraca różnych interesariuszy w obszarze odpowiedzialnego rozwoju nanotechnologii jest krytycznie ważnym i jednocześnie niełatwym wyzwaniem. Przywołane zostały doświadczenia uczestników związane z niskim poziomem zaufania w polskim społeczeństwie, co jest czynnikiem tłumiącym chęć różnych interesariuszy do wzajemnej interakcji i współpracy. Uczestnicy mówili o zróżnicowanych (rozbieżnych) celach, do których dążą poszczególni interesariusze rozwoju nanotechnologii i wynikających z tego konfliktach interesów. Uznano, że trudności związane z zaufaniem można przezwyciężyć poprzez umożliwienie bezpośrednich kontaktów pomiędzy interesariuszami. Mocno rekomendowano stworzenie przestrzeni, w których interesariusze mogliby komunikować swoje cele i dążyć do wzajemnego zrozumienia. Zarówno platformy on-line, jak i spotkania twarzą w twarz zostały uznane za możliwe rozwiązania na rzecz eliminacji uprzedzeń. Jeden z uczestników zasugerował, że lokalne/regionalne formuły współpracy pomiędzy interesariuszami to dobry punkt wyjścia, jako że tego typu relacje są bardziej osobiste i trwałe. Wspólnoty lokalne, przedsiębiorstwa i przedstawiciele organizacji pozarządowych powinny stworzyć powiązania między sobą. Uczelnie wyższe i naukowcy również powinni być aktywni we współpracy interesariuszy na poziomie lokalnym i regionalnym. Uczestnicy doszli do wniosku, że rolą programów rządowych powinno być tworzenie warunków i zachęt do współpracy różnych grup interesariuszy, bez podawania szczegółowych wytycznych, jak ta współpraca miałaby wyglądać.

Angażowanie obywateli w problemy aktualnej polityki społecznej

Uczestnicy podkreślali, że w idealnym stanie pożądanym jest sytuacja, w której naukowcy i innowatorzy wspólnie koncentrują się na tworzeniu koncepcji produktów, wyraźnie zaspokajających deklarowane przez społeczeństwo potrzeby. Podkreślono, że ważne jest angażowanie społeczeństwa w proces kreacji w odpowiednim czasie. Zastanawiano się, kiedy powinno się odbywać rzeczywiste angażowanie obywateli. Wielu uczestników zgodziło się, że należy konsultować się z obywatelami odnośnie ich potrzeb i ich oczekiwań już na etapie badań stosowanych (po prostu), tuż przed wprowadzeniem innowacyjnych produktów na rynek. W ten sposób społeczeństwo może wpływać na faktyczny rozwój i tworzenie produktów, a nie tylko dokonywać oceny produktów, które już są na rynku. Nie było jednoznacznego stanowiska i zgody, żeby zaangażować obywateli na wcześniejszych etapach rozwoju nowego produktu. Niektórzy z uczestników podkreślali, że dostęp do badań podstawowych powinien być swobodny, a ingerencja polityków w tym obszarze zminimalizowana. Inni z uczestników z kolei dostrzegają dysonans pomiędzy autonomią badacza a odpowiedzialnością za jego działania".

Uczestnicy nie mieli jednoznacznego pomysłu, w jaki sposób zaangażować obywateli w konsultacje. Podkreślali zwyczajny brak zainteresowania tego typu wydarzeniami i wskazali, że społeczeństwo zmaga się z wiele ważniejszymi problemami, takimi jak np. ubóstwo, dlatego więc mieliby być zainteresowani przyłączeniem się do dyskusji na temat nanotechnologii? Zasugerowano, że obecne problemy społeczne (takie jak starzejące się społeczeństwa) mogą być jednak dobrym punktem wyjścia do dyskusji na temat odpowiedzialnych innowacji i refleksji na temat rozwoju technologicznego, społecznego i gospodarczego w różnych krajach i regionach. Ponieważ takie problemy społeczne dotyczą wszystkich bez wyjątku, uczestnicy uznali to za doskonałą okazję do zaangażowania się we wspólne działania mające na celu wzmocnienie współpracy w zakresie odpowiedzialnych innowacji.

Skupianie uwagi na etyce, bezpieczeństwie i prawodawstwie

Uczestnicy zwrócili uwagę na problem etyki i bezpieczeństwa w zakresie nanotechnologii. Niektórzy podkreślali, że uwaga nie powinna skupiać się wyłącznie na tradycyjnych kwestiach bioetycznych, ale również uwzględniać ich szersze spektrum. Zdaniem uczestników konieczne jest udzielenie odpowiedzi na pytanie, kto powinien być odpowiedzialny za łańcuch negatywnych skutków i na jakim etapie procesu badań należy najbardziej poświęcić uwagę tego typu kwestiom? Niektórzy uczestnicy sugerowali, że trzeci sektor mógłby odgrywać ważną rolę w tym procesie, ale inni zdecydowanie przeciwstawili się temu pogładowi, wskazując, że występuje coś takiego ochrona koncepcji nowych produktów w przemyśle i nauce. Trzeci sektor jawi się jako zbyt ciężkie ogniwo, które nie zawsze rozumie realia i relacje jakie występują pomiędzy tego typu partnerami.

Dostrzeżono wzrost zainteresowania problemem bezpieczeństwa związanego z wytwarzaniem i użytkowaniem nanotechnologii w przemyśle i podkreślono ważną rolę prawodawstwa oraz norm bezpieczeństwa w tym zakresie. Uczestnicy wyrazili zaniepokojenie niedostosowaniem aktualnego prawodawstwa do tempa rozwoju badań i innowacji. Zgłoszono kilka pomysłów dotyczących sposobu rozwiązania tego problemu, w tym:

- 1) zwiększenie poziomu wiedzy decydentów na temat skutków niewłaściwego wykorzystania nanotechnologii, aby móc osiągać pożądane skutki prawne w optymalnym czasie
- 2) zapewnienie środków finansowych na opracowanie dokumentów prawnych, dotyczących tworzenia i użytkowania nanotechnologii, oraz
- 3) zwiększenie poziomu wiedzy prawodawców i decydentów na temat innowacji i ich globalnego wymiaru, po to by upewnić się, że prawodawstwo odpowiada stawianym przez przemysł, naukę i społeczeństwo, wymaganiom.